

Bolj kot iskanje pogojenosti vremenskega dogajanja z razmerami na 500 m ploskvi je nam geografom blizu Furlanovo ugotavljanje pogostosti sušnih in mokrih dob ter zlasti humidnosti oziroma aridnosti v Sloveniji. Mor-da je Furlan zanimanje za ta vprašanja pridobil že v l. 1941 in 1942 kot figu-rant in kalkulanti pri načrtovanju osuševalnih del na Ljubljanskem Bar-ju in Cerkniškem polju. Po Thornthwaitovi formuli je izračunaval poten-cionalno evapotranspiracijo in ugotavljal iz razlik s padavinami sušnost. Razlike med padavinami in potencialno evapotranspiracijo je preverjal s podatki hidrološke mreže o dejanskem vodnem odtoku. S Furlanovo razpra-vo »Ugotavljanje evapotranspiracije s pomočjo normalnih klimatskih po-kazateljev« (Letno poročilo MS 1966, podobno v Razpravah DM) smo do-bili prvi pregled humidnosti v Sloveniji.

S tem še daleč ni izčrpan Furlanov doprinos k slovenski klimatologiji. Med četrstoletnim delovanjem v meteorološkem zavodu je prispeval k praktični klimatologiji z elaborati o dimenzioniranju mestne kanalizacije, maksimalnih obtežbah s snegom, pogostosti zmrzali, izkoriščanju sončne energije in podobno. Poleg omenjenih vprašanj se njegove objave ukvarja-jo z vetrom, oblačnostjo, sneženjem, z meteorološko mrežo itd. Številčno na prvem mestu objav pa so letni pregledi o poteku vremena v letnih poročilih HMZ.

Furlanov doprinos h klimatologiji na več področjih presega slovenske meje. V okviru vse naše države je med drugim obdeloval oblačnost, pada-vine »kot odsev monsunskega strujanja v Evropi«, sončno sevanje na Bal-kanu, izhlapevanje, da ne govorimo o njegovem sodelovanju v odličnem klimatskem atlasu Jugoslavije. Sodeloval je tudi pri kongresih za alpsko meteorologijo in nekaj njegovih objav je tudi v drugih mednarodnih publi-kacijah. Tu je potrebno omeniti zlasti njegov *klimatski opis Jugovzhodne Evrope* v seriji Svetovni klimatski pregled (World Survey of Climatology), vol. 6-Klimati Srednje in Jugovzhodne Evrope (Amsterdam-Oxford-New York 1977). Sodelovanje v tej seriji, ki jo izdaja svetovna meteorološka zveza, pomeni priznanje v tujini, ki si ga je Furlan pridobil s svojim de-lom. Zanj so ga nagradili z redom dela z zlatim vencem.

Geografi našemu slavljencu želimo vse najboljše tudi zato, ker je vkljub drugim zadolžitvam le našel čas za sodelovanje pri nekaterih naših kolek-tivnih delih. Dvakrat je bil na našem zveznem kongresu in v zborniku ljubljanskega kongresa najdemo njegovo študijo o koledarju vremena v Sloveniji (Ljubljana 1962). Prispeval je klimatski uvod k študijam o neur-ju v Mežiški dolini (Geografski zbornik 1961) in o snežnih plazovih (GZ 1955), izdelal več kart za atlas Slovenije, ki se pripravlja, večkrat je pre-daval v GDS itd.

Odkar je šel dr. Furlan v pokoj, dela na klimatologiji Slovenije, katere prve zamisli je objavil že l. 1960 o klimatski razdelitvi Slovenije (GV 1960). Želimo mu, da bi mu uspelo to, kar nista utegnila druga dva iz »ve-like trojke« iz prve generacije geografov, ki so po zadnji vojni našli delov-no področje v meteorološkem zavodu Slovenije, pokojna dr. Vital Manohin in prof. Janko Pučnik.

Ivan Gams

Profesor Ivan Gams — šestdesetletnik

»Geografski vestnik« se je v preteklih desetletjih od časa do časa spo-minjal višjih življenjskih jubilejev (od šestdesetletnic do osemdesetletnic) nekaterih vidnejših slovenskih geografov, ki so se uveljavljali ali vsaj začeli uveljavljati še pred zadnjo vojno. Toda v teh povojnih desetletjih je vzrastle številni mlajši rod geografov, ki se jim je tudi že približala ali se jim močno približuje šestdesetletnica življenja. Prvi iz tega rodu, ki ga je že dosegel ta jubilej, je bil pokojni profesor Marjan Žagar (1920–1980), na žalost tako, da smo ga prej pokopali, preden je izšel v »Geografskem vestniku« jubilejni članek o njem.

Zdaj bo, kakor se zdi, šestdesetletnic čedalje več. O prvem med živečimi šestdesetletniki te generacije, o profesorju Ivanu Gamsu, naj bi napisal po želji uredništva nekaj besed. Ta naloga ni posebno lahka, saj je ta naš nekdanji učenec opravil v dobrih 30 letih svojega dela po geografskih institucijah toliko in tako različnega dela, da ga je nemogoče na kratko preleteti in ustrezno označiti. Zato tudi članka nismo mogli opremiti s sistematično in kompletno bibliografijo, saj za njo v »Geografskem vestniku« ne bi mogli najti dovolj prostora, pač pa bo treba počakati, da bo izšla v ustreznih publikacijah Univerze in Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Prof. Ivan Gams je bil rojen 5. julija 1923 v Šmartnem pri Slovenj Gradcu v kmečki družini. Po končanem srednješolskem študiju je krajši čas služboval v raznih prosvetnih službah, jeseni leta 1946 pa se je vpisal na geografski oddelek filozofske fakultete v Ljubljani, kjer je februarja leta 1951 diplomiral. Od tedaj pa do septembra 1962 je bil asistent v Inštitutu za geografijo SAZU, sprva kot asistent. Med tem si je leta 1956 pridobil doktorat geografskih znanosti na osnovi široko zasnovane regionalne disertacije o svoji najožji domovini (*Pohorsko Podravje, razvoj kulturne pokrajine*, Dela SAZU, 1959) in napredoval v znanstvenega sodelavca. Od septembra do aprila 1966 je bil višji znanstveni sodelavec v Inštitutu za raziskovanje krasu SAZU v Postojni. Nato je bil po prehodni zaposlitvi v Inštitutu za geografijo Univerze leta 1966 izvoljen za izrednega, leta 1972 pa za rednega profesorja na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete. Ves ta čas do danes je aktivno sodeloval na slovenskih in jugoslovanskih geografskih zborovanjih, prav tako pa na številnih domačih in mednarodnih speleoloških in krasoslovnih kongresih in simpozijih. Leta 1978 je bil izvoljen za dopisnega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Pri tem izboru mu je prepričevalno služila obsežna in mnogostranska bibliografija. Srbsko geografsko društvo ga je imenovalo za častnega člana.

Gamsovo znanstveno delo je zaradi njegove obsežnosti in mnogostranosti v tem članku nemogoče ustrezno ovrednotiti. Saj je ob svojem šestdesetletnem jubileju še povsem sredi aktivnosti. Pravilno ovrednotenje je v tem hipu nemogoče tudi zato, ker Gams z njemu lastno upornostjo in trdovratnostjo ubira svoja pota ali se z vnemo pridružuje novim metodam in pogledom, ki se porajajo drugje po znanstvenem svetu. Vsemu temu bo pač šele čas z nenehnim razvojem in dozorevanjem znanstvenih razglabljanj določil pravo mesto. Tu naj se omejimo samo na pregledno označitev poglavitnih smeri dosedanjega Gamsovega uveljavljanja.

Ceprav je začel svoje delo s kompleksno regionalnogeografsko monografijo, je pozneje svoje ožje zanimanje posvetil predvsem fizični geografiji. Sam se kaj rad proglašal predvsem za fizičnega geografa, čeprav nikdar ne zanikuje koristnosti in nujnosti mišljenja, da se geografija v svojem širšem konceptu ne more in ne sme izogniti kompleksnemu obravnavanju medsebojnih vzročnih in funkcionalnih povezav med prirodnim okoljem in prostorskimi učinki družbenogospodarskih dejavnosti. Pri tem pa vsekakor ne sme kot veda o Zemlji ostati brez trdne osnove v poznavanju naravnega in pokrajinskega okolja.

Kljub svojim mnogostranskim zanimanjem je Gams le največ pozornosti posvetil fizični geografiji krasa. Najvidnejša in najoriginalnejša so v tej smeri njegova raziskovanja korozije na krasu. Prvo obsežnejše delo o tem je objavil v »Geografskem vestniku« 1966 pod naslovom »Faktorji in dinamika korozije na karbonatnih kamninah slovenskega dinarskega in alpskega krasa«. Študija se je oprla na prva sistematična merjenja trdote vode na našem krasu, ki jih je avtor, po večini kot prvi, izvedel sam na območju Postojnske jame, drugje v Sloveniji in delno v Jugoslaviji. O svojih merjenjih korozijske intenzivnosti je objavljial krajša poročila tudi drugod. Kot član komisije za kraško erozijo pri Mednarodni speleološki zvezi je svoje stališče uspešno zastopal tudi na petem mednarodnem speleološkem kongresu leta 1969 v Stuttgartu; njegov tamkajšnji referat za naslovom »Zur Ergänzung der vergleichenden Forschungen der Karstkorrosionsintensität« je

izšel v »Abhandlungen« tega kongresa, Bd. 2 (1969, München). Svoje rezultate s tega področja je pod naslovom »*Ergebnisse der neuen Forschungen der Korrosion in Slowenien*« objavil tudi v publikaciji »Problems of Karst Denudation«, ki jo je leta 1969 izdal Geografski inštitut ČSAV v Brnu; leta 1982 je bil članek ponatisnjen v knjigi Karst Geomorphology iz serije Benchmark Papers in Geology. Nadaljnji prispevki o tem so izšli v publikaciji ustreznega simpozija UNESCO 1971 v Dubrovniku pod naslovom »On the types of tuffs-depositing waters and on the corrosion intensity in the Noerthwestern Dinaric« in v publikaciji, ki jo je izdala Cave Research Groupe of Great Britain v Oxfordu leta 1972 pod naslovom »Effects on Runoff on Corrosion Intensity in the Northwestern Dinaric Karst«. O tej problematiki je objavil poročilo tudi v »Zborniku X. kongresa geografa Jugoslavije u Bosni i Hercegovini« leta 1974. Višek njegove dosedanje aktivnosti na tem delovnem področju pa je bila organizacija mednarodnega simpozija o standardizaciji terenskih metod za proučevanje kemične erozije (korozije), ki je bil leta 1975 na katedri za fizično geografijo filozofske fakultete in ki so se ga udeležili razen članov ustrezne komisije Mednarodne speleološke zveze tudi drugi udeleženci iz 14 držav. V zborniku tega simpozija (»Karst Processes and Relevant Landforms«, Ljubljana 1967), ki je zbudil v strokovnem svetu precej pozornosti, je bil objavljen tudi Gamsov prispevek »Variations of total hardness of karst waters in relation to discharge, Case studies in Slovenia«. V Zborniku s XXIII. mednarodnega geografskega kongresa v Moskvi (1976) je objavljen njegov članek o kemičnem preperevanju po svetu ter njegovem vplivu na debelino prsti, povezano s klimo tudi na kraške pojave, v okviru Zemlje. Kot predsednik komisije za kraško denudacijo je pri Mednarodni speleološki zvezi aktivno sodeloval na simpoziju o kraški eroziji v južni Franciji septembra 1979. Njegov referat »Retention Water in Karst Areas, its role in influencing total water hardness and denudation rate« je bil objavljen v zborniku simpozija, ki je izšel v Nimesu leta 1979.

K eksaktnim meritvenim metodam teži Gams tudi v svojih ožjih speleoloških raziskavah. Pri tem ga zanima zlasti sedimentacija sige v jamah in nastanek ter rast kapnikov. Na osnovi lastnih merenj, predvsem v Postojnski jami, se je ukvarjal s to problematiko v svojem prispevku na IV. mednarodnem speleološkem kongresu v Ljubljani leta 1965, objavljenem pod naslovom »Über die Faktoren, die Intensität der Sintersedimentation bestimmen« v »Proceedings« tega kongresa. O problematiki kapniških tvorbo je poročal še v vrsti prispevkov v publikaciji »150 let Postojnske jame«, v »Varstvu narave« in drugod, pa na simpoziju o fotodokumentaciji krasa in jam v Postojni leta 1979. Gams se je ukvarjal tudi z vprašanji kraške podzemeljske hidrografije. Tako nam je v »Naših jamah« leta 1970 predstavil rezultate svojih konimetričnih meritev v Postojnski jami, prvih te vrste pri nas. V zvezi s škodljivim vplivom prašnosti jamskega zraka na barvitost kapnikov prinaša ta prispevek prvi k nam problematiko t. im. »speleoterapije«. V prispevku z naslovom »Maksimiranost kraških podzemeljskih pretokov na primeru ozemlja med Cerkniškim in Planinskim poljem« »Acta Carsologica«, 1970) pa se v predelu, ki ga je glede podzemeljskega vodnega pretoka že poprej proučeval (»Geografski vestnik«, 1965) ukvarja s pojavom »maksimiranosti« pretoka pri kraških izvirihi. Speleološki problem obravnava tudi razprava z naslovom »Koncentracija CO₂ v jamah v odvisnosti od ročne cirkulacije (na primeru Postojnske jame)«, objavljena v »Acta Carsologica«, SAZU, VI, 1974.

Na četrtem mednarodnem speleološkem kongresu v Ljubljani (1965) je bila na pobudo Gamsa ustanovljena Mednarodna speleološka zveza, v kateri je bil eden od vodilnih organizatorjev. Eno mandatno dobo (štiri leta) je bil predsednik mednarodne komisije za kraško denudacijo pri Mednarodni speleološki zvezi.

Razen s temi posebnimi speleološkimi problemi se Gams še nadalje stalno zanima za splošne geomorfološke probleme krasa ter zlasti za nekatere drobne kraške površinske oblike. Glede tega se je pred mednarodno

znanstveno javnostjo uspešno uveljavil s preglednim sintetičnim člankom »Some morphological Characteristics of the Dinaric Karst«, ki je izšel leta 1969 v londonskem »The Geographical Journal«. Poleg tega velja omeniti še Gamsova prispevka »Polje« in »Karst«, origin of the term of classical Karst za enciklopedični slovar »Encyclopedic Dictionary of Physical, Human and Regional Geo-Science«, ki pa, žal, nista izšla, je pa izšla v Zeitschrift für Geomorphologie iz leta 1978 njegova razprava »The polje: The problem of definition«. Njegovo aktivno zanimanje za nekatere drobne kraške oblike, pri nas domala še neobravnavane, pa dokazujejo njegovi prispevki »Podtalne kraške oblike« in »Pseudovrtače v slovenjegraški Dobrovi« (»Geografski vestnik«, 1971) in »Forms of Subsoil Karst« (»Proceedings« 6, mednarodnega speleološkega kongresa, Olomouc 1976).

Posebno pozornost posveča Gams tudi kraški terminologiji. Organiziral je na fakultetnem Odelku za geografijo posebno zvezno posvetovanje o kraški terminologiji in ob tej priliki posebej uredil publikacijo »Slovenska kraška terminologija« (Ljubljana 1973). Sam je obdelal razvojno pot slovenskih izrazov »kras« in »dolina« v mednarodno izrazoslovje ter terminologijo tipov kraških polj. Že precej pred tem je bistveno sodeloval pri poskusu sestave slovenske kraške terminologije (»Geografski vestnik«, 1962). Ob petdesetletnici Geografskega društva Slovenije je podal pregled geografskega raziskovanja krasa v Sloveniji (»Geografski vestnik«, 1972).

S krasom in njegovimi pojavi, tako na površju kakor v podzemlju, se je Gams ukvarjal še v nešteti manjših, deloma tudi poljudno napisanih člankih, ki jih tu ne moremo navajati. V njih je tudi marsikateri originalen raziskovalni prispevek. To pa še posebej velja za knjigo »Kras, zgodovinski, naravoslovni in geografski oris«, ki je izšla pri Slovenski Matici leta 1974. To najobsežnejše Gamsovo delo je sicer namenjeno širšemu krogu Matičnih bralcev, napisano pa je vendar v strokovnem stilu ter dokazuje temeljito poznavanje vse mnogostranske kraške problematike. Pri tem ne gre samo za kompilacijo, temveč tudi za dober delež rezultatov lastnih avtorjevih proučitev. Kljub nekaterim nedognanostim temu delu, ki je bilo nagrajeno z nagrado Sklada Borisa Kidriča, ne gre odrekati zasluge, da gre za prvo knjigo te vrste pri nas, pa tudi za eno redkih v svetovni krasoslovni literaturi.

Z geomorfološkimi problemi se Gams ni ukvarjal samo na krasu, temveč tudi drugje v Sloveniji, v Pohorskem Podravju, na kraškem in nekraškem Dolenjskem in drugod. Vseh teh raziskovalnih drobcev tu ne moremo naštevati. Zadnji čas pa je posebno značilna njegova pobuda za geomorfološko kartiranje Slovenije in Jugoslavije. V zvezi z aktivnostjo komisije za geomorfološko kartiranje Mednarodne geografske unije, katere član je, je dal pobudo za takšno kartiranje pri nas na VIII. kongresu geografov SFRJ leta 1968 v Skopju. Njegov tamkajšnji referat z naslovom »Koncepti geomorfološke karte v velikem merilu in predlog za geomorfološko karto Jugoslavije 1 : 500.000«, ki je bil objavljen v zborniku tega kongresa, se opira že na izkušnje in predloge, ki so izšli tudi iz avtorjevih praktičnih poskusov kartiranja s študenti, predvsem na primerih Rakitne in Glinic pri Ljubljani, (rezultati objavljeni v »Geografskem vestniku« leta 1968). Svoje delovne metode in predloge je Gams sproti osvetljeval v primerjavi s podobnimi kartiranjmi drugje po svetu, upoštevajoč posebne potrebe geomorfološkega kartiranja pri nas. Gams se je udeležil tudi nekaterih sestankov mednarodne komisije za geomorfološko kartiranje (v ČSSR, v Baslu in Padovi leta 1971 in leta 1979 v Modeni). Aktiven je bil tudi na prvem jugoslovanskem simpoziju o geomorfološkem kartiranju leta 1975 v Beogradu. Njegov tamkajšnji referat z naslovom »Konceptija in problemi geomorfološkega kartiranja v svetu« je izšel leta 1976 v zborniku tega simpozicije, ki ga je izdal Geografski inštitut »Jovan Cvijić« pri Srbski akademiji znanosti. Na njegovo pobudo je Geografski inštitut Antona Melika SAZU organiziral v Ljubljani tudi drugi simpozij o tej aktivnosti. Najvidnejši rezultat tega metodološkega posvetovanja je bila objava študije (sku-

paj s Karlom Natkom) »Geomorfološka karta 1:100.000 in razvoj reliefa v Litijski kotlini« (Geografski zbornik, SAZU, XXI, 1981).

Prof. Gams se je precej ukvarjal tudi s klimatološko problematiko. Z njo se je srečal najprej na krasu, kar priča najprej njegova razprava »Prispevek k mikroklimatogeografiji vrtač in kraških polj« (»Geografski zbornik«, SAZU, XIII, 1973), ki načenja med drugim še vedno sporno vprašanje temperaturnega in vegetacijskega obrata v večjih ali manjših kraških globelih. Rezultati teh proučevanj so izšli tudi v nemščini pod naslovom »*Physisch-geographische Faktoren, die das Klima der Dolinen und Poljen beeinflussen*« v publikaciji »Festschrift z. Hanns Tollner zum 70. Geburtstag« (Salzburg 1973). Med manjšimi klimatološkimi prispevki naj naštejemo še poročilo »K ekologiji vrtač« v »Zborniku« IX. kongresa geografov SFRJ (Sarajevo 1974), »Nekatere posebnosti kraške klime« (»Razprave Društva meteorologov Slovenije«, 1974) in »Temperaturni obrat in navpični gradienti v Slovenjegraški kotlini« (»Geografski vestnik«, LIV, 1982). Širšega pomena so Gamsovi prispevki h klimatogeografski rajonizaciji Slovenije in Jugoslavije. Nova, zares klimatogeografska pota v tej smeri je skušal nakazati že v razpravi »Prispevek h klimatogeografski delitvi Slovenije« (Geografski zbornik, 1972, 1) in v ustreznem posebnem prispevku za severovzhodno Slovenijo (»Geographica Slovenica«, 2, Maribor 1973). Njegova rajonizacija se opira na razmerje med mesečnimi temperaturami in padavinami v vegetacijski dobi, višino temperatur in dolžino vegetacijske dobe ter hoče pojasniti ustrezne razlike v vegetaciji, zlasti v gojenju kulturnih rastlin. Gre torej zares za klimatogeografski vidik. To dokazuje tudi razprava »Rajoni Jugoslavije glede na klimatsko aridnost vegetacijske dobe« (»Geografski vestnik«, 1976).

Klimatološka razglabljanja so Gamsa, kakor se vidi, vodila k opazovanju vegetacije in njene klimatske pogojenosti. V tej smeri se je lotil vprašanj zgornje gozdne meje pri nas in je v »Geografskem zborniku«, SAZU, XVI (1976) objavil razpravo o zgornji gozdni meji na jugovzhodnem Koroškem.

Ravno v iskanju povezav med reliefom, klimo in rastjem je Gams dokazal, da se ni izneveril kompleksnemu geografskemu pogledu na pokrajino in naravno okolje kot celoto, da pa, čeprav v osnovi fizičnogeografsko usmerjen, ne pozablja tudi na antropogene sestavine konkretne prostorske stvarnosti. Svojo nagnjenost k takemu pogledu je izpričal že s svojo doktorsko disertacijo o Pohorskem Podravju. Zlasti značilna v tej smeri so njegova prizadevanja za raziskovanje zvez med naravnimi pogoji in izrabo tal. Že med starejšimi prispevki je bila po tej strani značilna razprava »Geomorfologija in izraba tal v Pomurju«, (Geografski zbornik, SAZU, V., (1959). V novjšem času si Gams prizadeva, da bi naravne pogoje za izrabo tal čim točneje proučil v sodelovanju z družbenimi geografi, zlasti po poti ekipnih terenskih raziskav. Ta namen je prišel razen ob že omenjenih raziskavah na Rakitni in v Glincah posebno do izraza v študiji o »Ojstrici nad Dravogradom« (»Geografski vestnik«, 1968), skupnem delu s pokojnim prof. Medvedom, ki jo posrečeno označuje že njen podnaslov »Primer preobrazbe gorskega kraja zaradi prevrednotenja naravnih in družbenih razmer«. Izraz podobnih teženj je razprava, ki jo je Gams ob sodelovanju Fr. Lovrenčaka in B. Ingoliča kot njen glavni pobudnik in redaktor objavil v »Geografskem zborniku«, SAZU, XII, 1971 pod naslovom »Krajna vas, študija o prirodnih pogojih in agrarnem izkoriščanju krasa« kot rezultat skupnega terenskega raziskovanja »fizičnih« in »družbenih« geografov. S tem je samo nadaljeval pot, ki jo je nakazal že v svojem referatu o »Vplivu agrarne izrabe tal na kraška svojstva in procese«, ki ga je imel na prvem jugoslovanskem simpoziju o agrarni geografiji leta 1964 v Mariboru in je bil objavljen v »Zborniku« tega simpozija.

Svoja opazovanja vpliva agrarne izrabe tal na zemljišče, zlasti kraško, je leta 1977 posredoval tudi na šestem mednarodnem speleološkem kongresu s prispevkom »*Einige Arten der Umwandlung des halbbedeckten*

Karstes durch die landwirtschaftliche Bebauung (»Proceedings« kongresa, Praga 1977).

S tem v skladu nadaljuje in skuša Gams metodološko, predvsem z eksaktnimi kvantitativnimi metodami, zgraditi pot t.im. pokrajinski ekologiji. »Probleme geografskega raziskovanja ekotopov in pokrajinske ekologije v Sloveniji« nam je načelno predstavil v »Geografskem vestniku«, 1975. Poti njihove praktične uporabe pa nam je prvič nakazal s prispevkom, ki ga je skupaj s sodelavci na fakulteti pripravil za 9. zborovanje slovenskih geografov leta 1973 pod naslovom »Prispevek k prirodnogeografski tipologiji v porečju Voglajne in zgornje Sotle«, ki je izšel v publikaciji tega zborovanja (»Voglanjsko-sotelska Slovenija«, 1974). Podobno smer je začrtal sebi in sodelavcem pri proučevanjih, ki so služila pripravi za 10. zborovanje slovenskih geografov v Posočju leta 1976 in bila predstavljena v publikaciji »Zgornje Posočje« leta 1978. Za 11. zborovanje slovenskih geografov v Mariboru leta 1978 je pripravil izčrpen referat »O pokrajinsko-ekološki razčlenitvi mariborske regije«, objavljen v publikaciji tega zborovanja »Mariborsko Podravje« (Maribor 1979). Tudi za zadnje naše zborovanje na Gorenjskem leta 1981 je posredoval rezultate podobnih raziskav za Gorenjsko. S tem je slovenskim geografom nakazana nadaljnja pot, kako se lahko poskušajo dokopati do enega svojih glavnih ciljev kompleksne in eksaktne analize naših pokrajin. Gamsova pobuda za to je nedvomno zaslužna. Veljalo pa bo seveda še naprej razpravljati o opredelitvi vsebine pojmov kot so pokrajinska ekologija, pa pokrajinska tipologija in — pokrajinska geografija.

Gamsova prizadevanja, da čim kompleksneje obravnava geografsko stvarnost, lepo dokazuje tudi študija »Geomorfološke in klimatske razmere v Jugovzhodni Koroški«, ki je izšla v knjigi »Jugovzhodna Koroška« (1970), zborniku zborovanja slovenskih geografov na Ravnah na Koroškem leta 1969. Gre za rezultat ekipnega raziskovalnega dela pod Gamsovim vodstvom in prinaša nove ugotovitve o obsegu poledenitve na območju Olševe, o toplotnem obratu v Celovški kotlini in v vzhodnokoroških obrobnihih kotlinah, o zvezi med tem obratom in stopnjo sušnosti klime, o vplivu hladnih krajevnih vetrov na količino padavin; z merjenji na območju Olševe in Koprivne pa je nakazan tudi velik pomen sestave tal na talno klimo gozdnih rastišč, kar je morda celo pomembnejše kakor vpliv lege, strmine ali količine padavin.

Nagnjenje h kompleksnemu pogledu na prostor in pokrajino se kaže pri Gamsu tudi v tem, da z razumevanjem in vnemo sodeluje pri raziskovalnih temah, ki se opirajo na tak vidik. Tako že stalno sodeluje pri dolgoročni kompleksni, regionalno tipološki raziskovalni nalogi Geografskega inštituta Antona Melika pri ZRC SAZU »Geografija poplavnih področij na Slovenskem«. V tem okviru je že objavil razpravi »Hidrogeografski oris porečja Mislinje s posebnim ozirom na poplave« (Geografski zbornik, SAZU, XV, 1976) in »Poplave na Planinskem polju« (»Geografski zbornik« SAZU, XX., 1980). Kot dopisni član SAZU je postal tudi sicer znova aktivnejši pri delovnih nalogah tega inštituta; skoraj dve leti je bil tudi njegov upravnik. Dal je pobudo za še stopnjevano aktivnost tega inštituta v proučevanju naravnih nezdov na Slovenskem in pripravil program za predvideni simpozij o ogroženosti Slovenije po naravnih katastrofah. S tem v zvezi je omeniti, da je v zadnjem času precej pisal tudi o potresni dejavnosti. Tako je v »Proceedings« zasedanja komisije za morfološko kartiranje leta 1979 v Modeni izšel njegov referat o neotektoniki v Črni gori ob priliki tamkajšnjega potresa istega leta. Na širše je zajel problematiko povojnih potresov v Jugoslaviji v svojem referatu na mednarodnem geografskem kongresu na Japonskem, leta 1980, objavljenem v izvlečku v kongresnih »Abstracts«, vol. 4 pod naslovom »Postwar Earthquakes in Yugoslavia from the point of view of Plate Tectonics and as stimulus for economic progress«. O potresni problematiki se je velikokrat oglasil tudi v našem poljudnem geografskem tisku. — S sodelavci je izdelal prva koncepta atlasa Slovenije in Jugoslavije.

Ne sme ostati prezrto Gamsovo pedagoško delo, odkar je profesor na fakulteti. To delo odlikujejo skrbne priprave za predavanja, poskusi seznanjanja študentov z vsemi tokovi in ustreznih geografskih panogah po svetu, zelo aktivno sodelovanje s študenti pri kabinetnih in ekipno organiziranih terenskih vajah, uvajanje v samostojno raziskovalno terensko, kabinetno ter laboratorijsko delo ob seminarskih in diplomskih delih, pobude za obdelavo pri nas še malo obravnavanih pojavov (drobnih terenskih oblik, geomorfološkega kartiranja, izrabe tal na kraških tleh itd.). Čeprav je tudi njegovo pedagoško delo omejeno bolj na fizičnogeografske elemente, vztraja pri seminarskih in še bolj pri diplomskih in magistrskih nalogah na določeni regionalni kompleksnosti obdelave. S pedagoškega vidika je značilno tudi zanimanje prof. Gamsa za vprašanja geografije v šoli. Še preden je sam začel s pedagoškim delom na univerzi, je stalno sodeloval pri vseh oblikah prenašanja geografskega znanja in mišljenja v šolsko vzgojo in javno življenje. Od začetka do danes je eden najplodnejših in najtrajnejših sodelavcev »Geografskega obzornika, časopisa za geografsko vzgojo in izobrazbo«. Sodeloval je na številnih seminarjih in tečajih za učitelje geografije, se zanimal za metodične in didaktične probleme šolske geografije in aktivno posegal v razpravljanja o njih.

Ta Gamsov interes za uveljavitev geografije v šoli in v izobrazbi je eden od izrazov njegove močne in vsestranske angažiranosti v celotni sferi našega geografskega življenja. To angažiranost dokazuje tudi njegova požrtvovalna in trajna dejavnost v raznih funkcijah in aktivnostih Geografskega društva Slovenije. Kot predsednik tega društva v letih 1968—1972 je skušal čim bolj aktivirati celotno društveno dejavnost, tudi v sodelovanju z drugimi strokami (n.p. s slavisti v okviru skupnega posvetovanja v pisavi krajevnih imen). Bil je eden od najvztrajnejših predavateljev v okviru GDS tako z ožjimi strokovnimi kakor s popularnimi temami. Pred nekaj leti je kot vodja ljubljanskega aktiva društva razen za predavanja in razprave dajal pobude tudi za organizacijo vrste ekskurzij, namenjenih širšemu krogu članstva, tako po domačih pokrajinah, pa po slovenskem mejstvu (Porabje, Kanalska dolina in Beneška Slovenija), pa tudi po inozemstvu (Španija, Fenoskandijske dežele, Zakavkazje). O opazovanjih in vtisih s teh ekskurzij je pogosto tudi sam poročal s predavanji ali s prispevki v tisku.

Kot enemu najbolj znanih in razgledanih slovenskih geografov »mlajšega«, čeprav že šestdesetletnega rodu, mu zadnji čas pogosto pripadajo naloge, da posreduje širši javnosti marsikaj iz svojega bogatega znanja. Tako je ustregel želji, da napiše za 14. zvezek nove serije »znanstvene knjižnice« Mohorjeve družbe, ki ima aktualni naslov »Bomo preživeli?« uvodni članek »Razpoložljivi življenjski prostor«. Za najnovejšo knjigo »Slovenske gore« (Cankarjeva založba 1982) pa je napisal obsežen uvodni sestavek »Gore«, dragocen poskus poljudnega geografskega prikaza slovenskih gorskih pokrajin.

Končno smemo Gamsu ob vsej obsežnosti znanstvenega, pedagoškega ter popularizacijskega dela šteti v dobro, da se s svojim zanimanjem ne zapira v ozek strokovni okvir, temveč da se oglašja s pisano in govorjeno besedo vedno in povsod, kadar gre za vprašanja, ki jih šteje za družbeno aktualna in misli, da je koristno javno povedati svoje mišljenje ob njih ter odpreti diskusijo (n.p. vprašanje vremenskih napovedi, varstva okolja, zazidave kmetijsko ugodnih površin, geografskega imenoslovja itd.). O takih vprašanjih se rad oglašja v dnevnem ali štirinajst dnevnem tisku (»Naši razgledi«). Včasih mu ob podobnih prilikah steče beseda tudi o problemih in razpotjih same geografije, še posebej slovenske. Razen v »Naših razgledih« se je o tem večkrat oglasil tudi v strokovnem tisku, predvsem v »Geografskem obzorniku« (n.p. »O regionalni geografiji, vrhu ali anahronizmu metodične geografije« 1977, »O mejah geografije v sistemu znanosti in v šoli« 1977) in v »Geografskem vestniku« (»Okolje — človekovo okolje — geografsko okolje — geografija« 1977).

Ob šestdesetletnici je seveda prezgodaj, da bi na dosedanje dejavnost jubilaranta gledali že kot na zaključeno celoto, še manj, da bi že dokončno ocenjevali vrednost te celote. Še posebno, ker je prof. Gams v zadnjem času potegnjjen v živahno in dinamično organizacijsko omrežje raziskovalnega dela, predvsem kot vodja Programskega sveta RSS za proučevanje geografskega okolja in geografsko raziskovanje krasa. Posebno zadnja leta se razen tega loteva pobud za nove široke naloge, kakršne so geomorfološko kartiranje, t.i.m. pokrajinska ekologija, proučevanje ogrožanja okolja po naravnih katastrofah itd. Razen tega je Gams zdaj v tisti življenjski dobi, ko znanstvenik pravzaprav šele dokončno dozoreva, ko se njegove poti skušajo izkoptati iz več ali manj nenehnega iskanja in preizkušanj ter se nekako ustaliti. Da bi to razvojno fazo uspešno preživel in se zrelo pretolkel skozi vse dileme, ki se v razvoju našega dela postavljajo pred vse nas, mu želimo še nadalje mnogo zdravja in nezmanjšane žilave aktivnosti v korist slovenske geografije.

Svetozar Ilešič

Dr. France Bernot — šestdesetletnik

Rodil se je 19. avgusta 1923 v Brezini pri Brežicah v železničarski družini. V Novem mestu in Ljubljani je hodil v gimnazijo, leta 1943 pa je, kot interniranec, v Trevisu maturiral. Jeseni 1947 se je vpisal na univerzo (medicina), a je študij kmalu opustil in se zaposlil, najprej v hranilništvu in kasneje v upravi, leta 1950 pa je nastopil službo na takratni Upravi hidrometeorološke službe SRS. Tega leta je ob delu začel ponovno študirati, tokrat geografijo, iz katere je leta 1955 diplomiral.

Z zaposlitvijo na Upravi hidrometeorološke službe je po diplomi začel preučevati podnebje Slovenije. Kasneje se je osredotočil na raziskovanje temperaturnih in slanostnih razmer severnega Jadrana, kar je obdelal tudi v doktorski nalogi; za doktorja geografskih znanosti je promoviral decembra 1971. V šolskem letu 1960/1961 je bil od Zveznega Zavoda za tehnično pomoč nerazvitim poslan v republiko Gvinejo v Afriki poučevat.

Rezultate Bernotovega raziskovalnega dela, ki zajemajo nad 50 enot na okrog 850 straneh (objavljenih, v tipkopisu in elaboratih), lahko razdelimo na dve glavni klimatološko-meteorološki področji: na regionalno klimatologijo ter na specialno klimatologijo in meteorologijo, ostala dela pa na preučevanje snežnih plazov in na obdelavo razne klimatološko-meteorološke problematike. Veliko obdelanega statističnega gradiva in sintez, žal, ni objavil, ker je bilo to delano po naročilu in je kot tako ohranjeno v Arhivu hidrometeorološkega zavoda. Objavljene razprave in članki pa so raztreseni v večih revijah in časopisih, tako v Razpravah (Papers), v Letnih poročilih meteorološke službe, v Geografskem vestniku, v Meteorološkem zborniku, v publikaciji »10 let hidrometeorološke službe«, v Geografskem obzorniku, v Slovenskem pomorskem zborniku in v Planinskem vestniku.

Pomembno delo za geografijo je opravil Bernot s preučevanjem podnebja posameznih slovenskih krajev in regij. Tako je obdelal *klimo Kopra, Kamnika, Pred dvora, Jezerskega in Kankana* v Gvineji, od regij pa *Ljubljansko kotlino z obrobjem* za obdobje 1951–1955, *Grosupeljsko kotlino, slovensko Posotelje, Novo Gorico in srednji del Vipavske doline, Slovensko Primorje* (na osnovi parametrov iz Kopra in s posebnim ozirom na strunjansko področje), *severnoprimorsko regijo* in nje klimatsko-terapevtsko oceno (skupaj z D. Furlanom), *Zgornje Posočje*, posebej specifičnost klimatskih potez te regije, *Gorenjsko* in »Nekaj klimatskih karakteristik Kredarice«.

Veliko se je ukvarjal tudi s specialnimi klimatološkimi in nekaterimi meteorološkimi problemi. Tako so skupaj z D. Furlanom, A. Kmec-ljem in V. Manohinom objavili v Letnem poročilu meteorološke službe 1966 obsežno razpravo (str. 41–124): »Ugotavljanje evapotranspiracije s pomočjo normalnih klimatskih pokazateljev«. Pisal je tudi o glav-